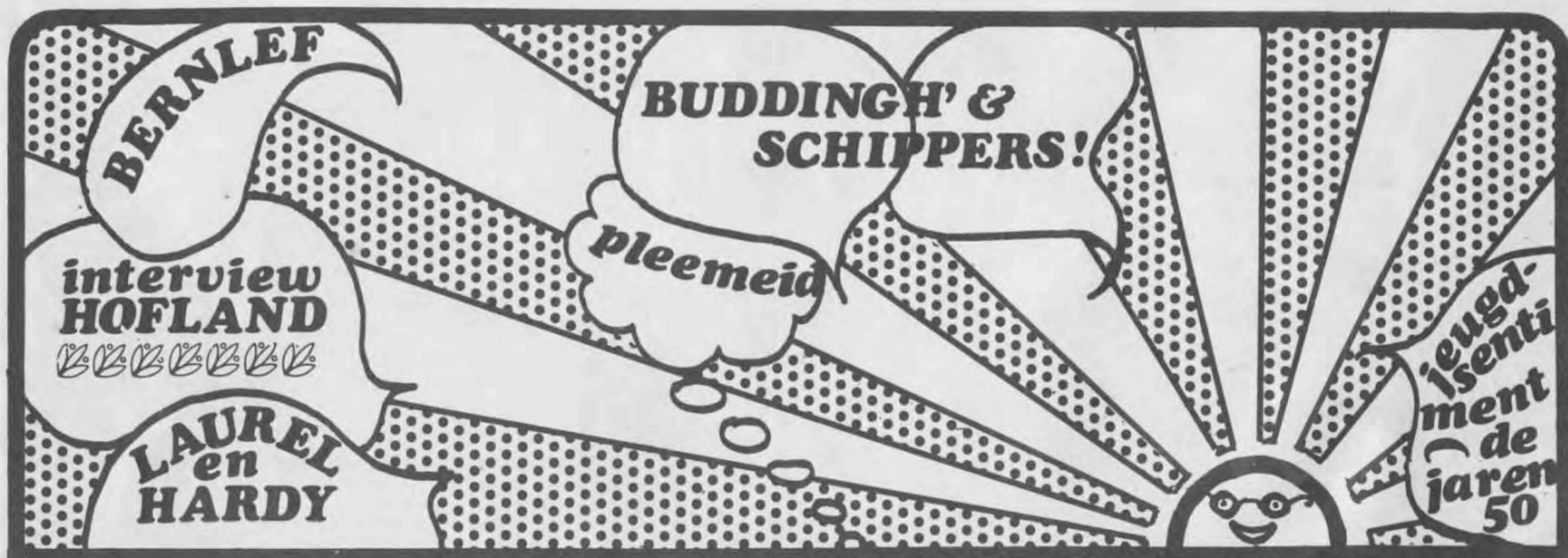
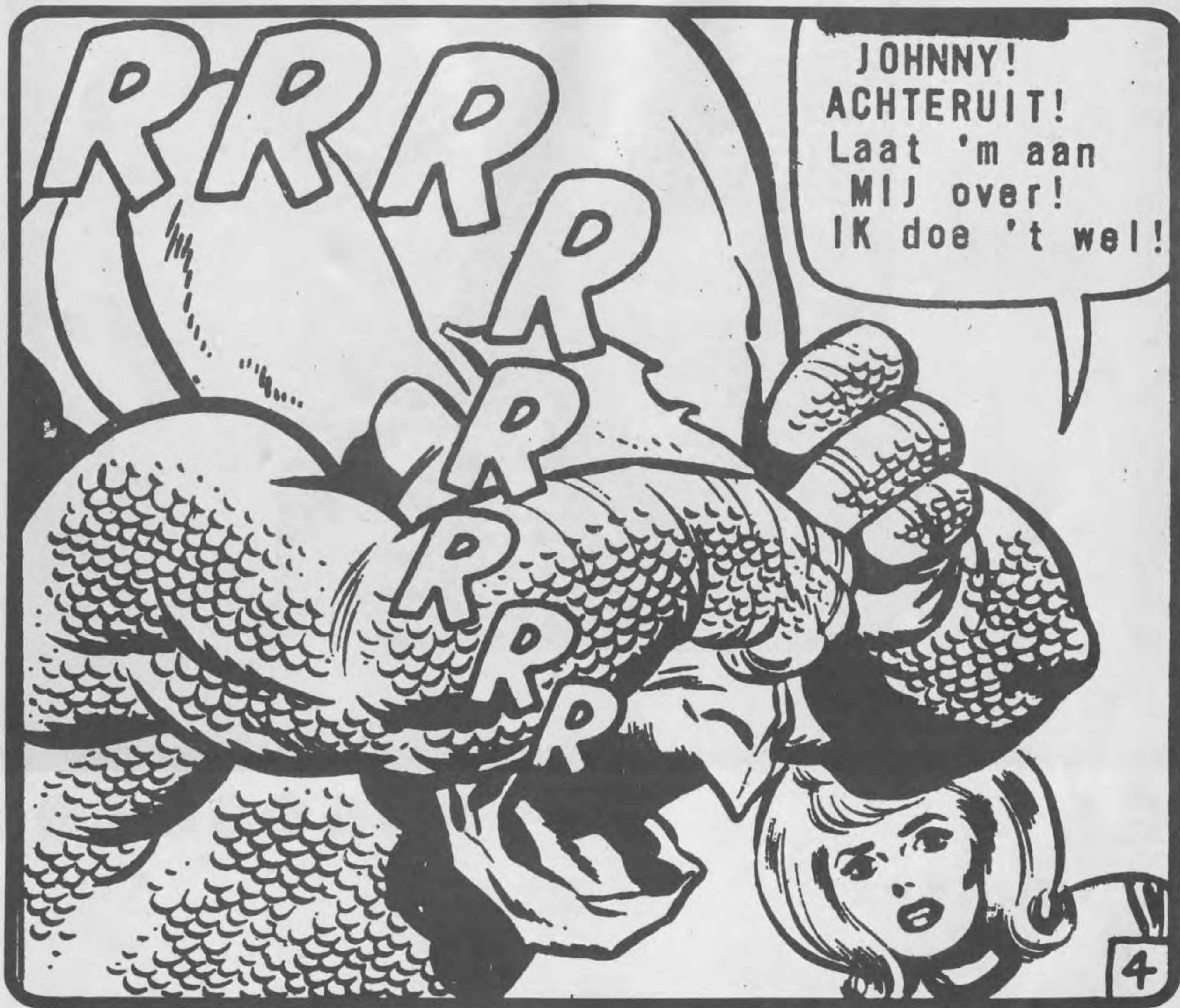

Bikkelaacht

OLOFSPORTMAGAZINE

NO 66 FL 1,25

J.PASSMAN
VAN DE FEDERATIE
TER BEVORDERING
VAN DE
VERRUIMING
VAN HET
BEWUST
ZYN

**IXACHT HET STRIKT
NOODZAKELYK DAT
EEN IEDER
DIT BOEKJE IN HANDEN
KRYGT.**

**BELANG
RYK**

ROZA'S
LOTGEVALLEN 1
IS IN BLANCO
COUVERT THUIS
TE ONTVANGEN
NA OVERMAKING
VAN f2.50
OP

ROZA'S
LOTGEVALLEN
DEEL 1

HIGHMAKEND
STRIPVERHAAL

WAARIN EEN
BOEKJE WORDT
OPGEDAAN
OVER DE MIDDELEN

REEDS
1300
EXEMPLAREN
VERKOCHT!!!

GEMEENTEGIRO
R. 19916 T.N.V.
REAL FREE PRESS
AMSTERDAM

HET LSD-SYNDROOM OF ?
DRUGFACTS
GEGEVEN FETTEN
TER LERINGEN
VERMAAK WAT HOE
WAAROM??
MARIHUANA
HASCHISH
VRYMAKERS
VAN DE
GEEST
+
EEN
ONDERZOEK
WAT BETREFT
HET GEBRUIK
BY DE PROGRESSIEVE
JENGD

PLAY IT COOL
DON'T BE A
FOOLS
TOOL

DIE ZICH
DAG & NACHT
INSPANT HET
SOCIAAL/KULTURELE
BEWUSTZYN VAN UIT
EEN ANDERE DIMENSIE
TE BENADEREN.

DE UITGAVE
VAN THE REAL
FREE PRESS

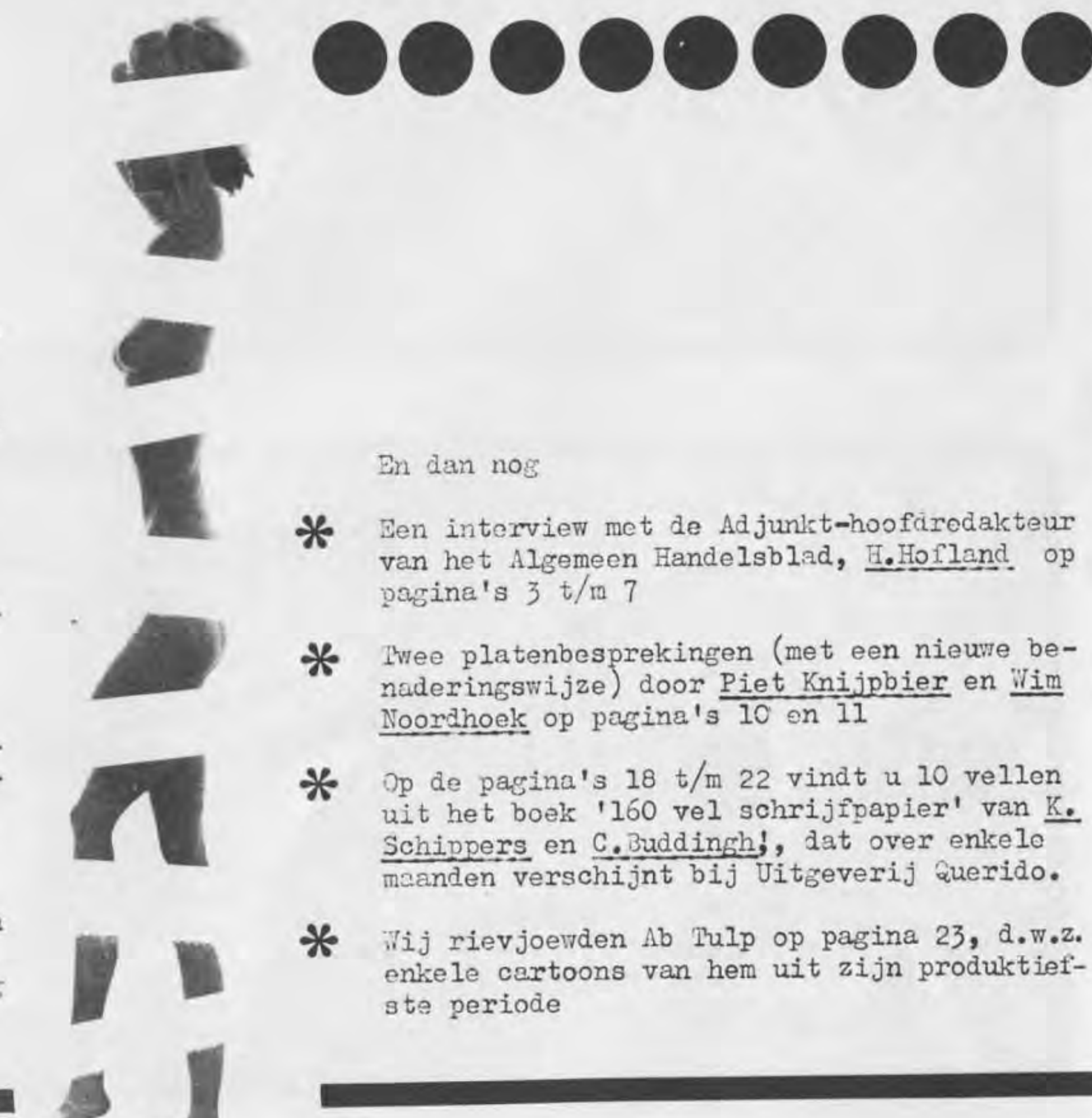
UTS PRAK HITTEK

DE ENGELING BELANGSTELLING HEEFT VOOR HET FROOL HET STILS

BLS

inhoud***

- * Dit nummer is voor een groot deel gewijd aan het Jeugdsentimentalisme De Jaren Vijftig:
- * Nico Scheepmaker over voetbal: F.C.NOSTALGIA pagina's 14 en 15
- * Herinneringen van J.Bernlef aan de Tour de France op pagina 17
- * Ook een PLEEMEID uit de jaren '50, zoals altijd op de middenpagina's
- * Een voorproefje (op pagina 2) van de voerpublicatie van een door de Stichting Jeugdsentimentalisme de Jaren '50 uit te geven boekje, 'Pudding en Gisteren' geheten op pagina 16
- * Het artikel van Guus Luijters over Laurel en Hardy doet ons ook wel denken aan de tijd van de jeugdvoorstellingen op Woensdagmiddag in Bio of de Hallen. Pagina's 8 en 9
- En dan nog
- * Een interview met de Adjunkt-hoofdredakteur van het Algemeen Handelsblad, H.Hoffland op pagina's 3 t/m 7
- * Twee platenbesprekingen (met een nieuwe benaderingswijze) door Piet Knijpbier en Wim Noordhoek op pagina's 10 en 11
- * Op de pagina's 18 t/m 22 vindt u 10 vellen uit het boek '160 vel schrijfpapier' van K.Schippers en C.Buddingh, dat over enkele maanden verschijnt bij Uitgeverij Querido.
- * Wij rievjoewden Ab Tulp op pagina 23, d.w.z. enkele cartoons van hem uit zijn produktiefste periode

BIKKELACHT

NUMMER 66

Postbus
688
Amsterdam

Uitgave en samenstelling:
Rogier Proper en Frits
Boer - Weesperstraat
11-06 Amsterdam-C., tel.
020-230439

Lay-out Frans Janssen,
Frits Boer, Rogier Pro-
per

Adviezen Fridjof Laroo,
Frans Janišek, Hans
Knegtmans, Bert Vuijsje,
Piet Knijpbier

Medewerkers Wim Noord-
hoek, Piet Knijpbier,
C.Buddingh', J.Bernlef,
Guus Luijters, Karel
Grijpsma, Nico Scheepma-
ker, K.Schippers, Louise
Boer-Hoff, Pudding, Ab
Tulp. Gisteren

Met medewerking van - De
Stichting Jeugd sentiment
de Jaren '50, Dutch In-
stitute of Comparative
Pop-Arts, Baart UnLtd

Verkoopleiding Fridjof
Laroo, Herengracht 175
Amsterdam-C.

Losse nrs. f 1,25

Postgiro 448699 t.n.v.
H.Brak te Haarlem. Gem.
giro B 7119, t.n.v. F.
Boer, Alb.Cuyppstraat 251
Amsterdam

Druk Augustin & Schoon-
man te Zwanenburg

Een vrouw die in zee de top
van haar bikini verloren is
houdt haar handen voor
haar tieten.
Jantje vraagt haar: Mevrouw,
als u die hondjes gaat ver-
drinken, mag ik dan die ene
met dat roze snuitje?
(Pudding en Gisteren. zie pag.16)

HOFLAND:

"er is geen arbeidersraad op het Alg. Handelsblad"

BIKKELACHT INTERVIEW

met

H. Hofland, Adjunkt-hoofdredakteur van het Algemeen Handelsblad, redakteur van de Kwadraatpocket-reeks van de Bezige Bij, publiceerde o.m. 'Opmerkingen over de Chaos', en 'Nederland zijn eigen Bom' (onder de naam K. van Hippel).

B: Wat vindt u de beste krant in Nederland?

H: Is dat een vraag voor het interview? Nou, ik weet het niet, dat hangt er helemaal van af, wat je ervan verwacht. Ik vind het Parool wel een goeie krant, ik vind de Telegraaf ook wel een goeie krant, maar dat zijn twee kranten waar je verschillende eisen aan stelt. Ik denk dat de NRC ook wel een goeie krant is, en het Handelsblad ook. Ze specialiseren zich allemaal op een andere journalistieke techniek. Wij doen bijv. aan features op het gebied van buitenland wel het een en ander, wat in een andere krant niet voorkomt. Het Parool moet je lezen voor alle mogelijke binnenlandse politieke affaires; veel marginale affaires ook worden door het Parool uitgebuit. De Telegraaf moet je lezen om te weten wat voor sfeer er in Nederland is, waar de mensen het meest warm over lopen. Of je er nou voor of tegen bent, ik vind

B: Maar je kan toch de manier waarop de Telegraaf "Zo is het" bestreden heeft niet vergelijken met de manier waarop sommige linkse kranten bezwaar hebben gemaakt tegen bijvoorbeeld Africa Addio of zo.

H: Nou daar heb je nou zoiets, Africa Addio. Heb je hem gezien?

B: Nee.

H: O. Er zijn duizenden mensen die bezwaar hebben tegen Africa Addio zonder een millimeter van hem gezien te hebben, terwijl het gewoon een goeie film is, er zit helemaal niks racistisch in. Ja, dat kan je vervelend vinden, er zijn domme negers en er zijn slimme negers en er zijn domme blanken en er zijn slimme blanken...

B: Ja, maar daar gaat het nou niet om. Het gaat erom dat als je het ergens niet mee eens bent, de manier waarop je er tegen schrijft: dan gaat rechts toch nog altijd op een andere manier te werk dan links.

H: Nou, dat weet ik helemaal niet hoor. Ik begin links langzamerhand erg dogmatisch te vinden, dwz uiterst links, met veel opinies en weinig kennis van zaken. Dat geldt dan ook voor rechts, hoor. En met veel demagogie en weinig analyse de dingen behandelen. Ja, dat is opzichzelf helemaal verkeerd misschien, maar zo is het nou eenmaal, en het verlevendigt de toestand ook wel weer, want als je geen extremen had, god, waar zou het midden dan moeten blijven.

B: Je zou kunnen zeggen dat u een beleidsbepalende taak heeft als adjunkt-hoofd redakteur bij het Handelsblad...

INTERVIEW K. GRIJPSMA EN ROGIER PROPER

H: Nou, wat bepaalt het beleid van een krant, dat is natuurlijk degene die er in laatste instantie voor verantwoordelijk is, maar de toon van een krant die komt nog uit heel andere dingen voort. Dat is de mentaliteit van de medewerkers, denk ik, en de sfeer die er heerst. Trouwens ik geloof dat de opinie van een krant niet het enige belangrijke van een krant is. Het is de keuze van het nieuws, het is de manier waarop het verwerkt wordt, het is de opmaak natuurlijk, de levendigheid, de schrijfstijl, en dat allemaal bij mekaar dat is een krant. Je zou je een hoofdredakteur kunnen voorstellen

die daarom wat voor opinies dan ook allemaal in z'n krant zet, opinies die niet kloppen met de eigenlijke inhoud van een krant. Een theoretisch voorbeeld, maar je zou het je kunnen voorstellen...

in elk geval dat de Telegraaf een erg goeie neus heeft voor datgene waarvoor het grote publiek zich het meest interesseert.

B: Denkt u niet dat ze dat zelf creeren?

H: Ja, maar je kan nooit precies zeggen waar het begint. Er zijn mensen die zeggen je moet niet over de jeugd schrijven, want dan werk je het jeugdprobleem in de hand, vererger je het jeugdprobleem. Ja, het is moeilijk te zeggen hoor. Het is natuurlijk wel zo dat als er over geschreven wordt, dat dan een verschijnsel meer aandacht krijgt en dat je dan door die aandacht een groter publiek trekt waar je dan weer deelnemers uit te voorschijn haalt. Ik denk bijv. aan het schrijven over pro-vo's of over D'66 of over de KVP, dat gebeurt in een bepaalde trant, het hindert niet eens of het negatief is of positief, als het maar publiciteit is, en door die publiciteit krijgt een verschijnsel grotere bekendheid en het is perslot een vorm van adverteren. Daar kan je niet aan gaan staan als krant om daar rekening mee te houden.

B: Maar de Telegraaf heeft toch wel 's een rel gemaakt.

H: Nou een rel gemaakt, waarom nou, wat nou voor rel gemaakt...

B: Naar aanleiding van een van de TV-programma's bijv.

H: Jawel, ze hebben wel eens een bepaald sentiment ge-exploiteerd. Ja zeg, ik kan dat toch niet zo slecht vinden als iedereen, hoor. Ik vind, van links wordt ook wel het een en ander geëxploiteerd, wat op precies dezelfde dogmatische manier gebeurt en ook met voorbijzien aan allerlei subtiele argumenten die tot de waarheid zullen bijdragen.

B: Maar het zal vaak wel zo zijn dat de selectie van het nieuws wel samenhangt met de opinie van de hoofdredactie?

H: Ja, dat denk ik wel ja.

B: U schrijft zelf niet meer?

H: Nee

B: Heeft u daar geen behoefte meer aan?

H: Ik kan niet zo veel nieuws meer bedenken eerlijk gezegd. (Stilte). De generatie waar ik bij hoor die heeft, nou ik wil niet zeggen zijn tijd gehad, maar wat ik tien jaar geleden deed met Mulisch en Lamers en Cees Nooteboom, Edo Spier, dat zijn toch allemaal wat ingerangeerde jongens geworden, Mulisch ook. Dan kan ie wel zeggen dat provoboek is een deel van de gebeurtenissen, het beschrijft niet alleen de gebeurtenissen, maar is zelf deel van, maar het is dan toch wel een erg klein nagekomen deeltje, hoewel het een leuk boek is. Maar provocerende activiteiten.... Toen u op school zat, schreven wij Nw-Guinea manifesten en toen was Lunshof een grote boeman. Dat was 5,6,7 jaar geleden, tja...

B: U windt zich niet meer zo op.

H: Nee hoor. Nou, dat heb ik nooit gedaan. Trouwens daar heb ik nooit iets in gezien om in optochten mee te lopen en manifesten te ondertekenen en op straat te gaan zitten.

B: In dat boek van u daar staat een uitvoerig overzicht van de weg die een buitenlands bericht volgt tot het de nederlandse pers bereikt; verdraaiingen en subjectivering die erin kunnen optreden. Dat tweetalen systeem daarvan krijg je de indruk dat het voor de binnenlandse politiek nog wel eens gebruikt wordt, tenminste van bepaalde verschijnselen. Het verschil in het beschrijven van bijv. feestvierende studenten op straat en opruiende provo's op straat. Het gevaarlijke is zoals u ook al in 'Opmerkingen over de Chaos' schreef t.o.v. de buitenlandse politiek, dat in het parlement geoordeeld wordt op basis van een aantal waanvoorstellingen, met name wat Amsterdam betreft indertijd.

H: Ja maar dat moet je nou ook weer niet overschatten hoor. Het zijn altijd golven van publiciteit. Om nou een heel ander voorbeeld te noemen: er waren indertijd de gruwelstrips. Daar maakte iedereen zich vreselijk dik over, de jeugd werd bedreigd en geperverteerd en daar moest snel een einde aan komen. Binnen een, twee, drie weken schreef iedereen over de gruwelstrips. Dat het een schande was, ongeveer de manier waarover men over Africa Addio

schreef. Zonder dat de mensen het gezien hadden. Dat duurt dan even door en zo'n verschijnsel beleeft z'n conjunctuur, maar die conjunctuur gaat voorbij en wat er overblijft dat is een voorstelling van zaken die veel meer met de waarheid te maken heeft. En men zegt die conjunctuur is vervelend en moet je tegengaan, natuurlijk moet je die tegengaan, maar die hoort er nu eenmaal bij. Dat is ook de schuld van het tegenekaar opbieden van de publiciteitsmedia. Want de een zit er bovenop, de ander er dus ook boven op. In geen tijd worden de meest extreme dingen er uit geselecteerd zonder dat ze in de context geplaatst worden en aangezien er een grote concurrentie is tussen de dagbladen en de televisie in het vinden van achtergronden, het brengen van laatste nieuws, ooggetuigeverslagen optekenen en zo, krijg je al gauw dat er een

vertekening plaats vindt in die zin dat de extremisten van zo'n verschijnsel hoe langer hoe meer aandacht krijgen ten koste van het geheel, dat natuurlijk de waarheid is. Maar dat gaat op den duur weer over, want bij die extremisten daar leef je niet lang bij. Dat is leuk voor een paar seconden. Dan gaat het weer over en dat is ten gunste van het ware beeld. Zo denk ik er tenminste over.

B: Maar die korte periode kan natuurlijk ernstige gevolgen hebben..

H: Maar die heeft het toch niet gehad?

B: Nee, gelukkig niet. Maar op een gegeven moment zou er in Amsterdam de staat van beleg afgekondigd worden of zo.

H: Ja maar daar moet je zo niet over oordelen. Heb je het gezien op de Voorburgwal en Damrak en zo

B: Jazeker

H: Nou dat was toch een hele schrik hoor voor een heleboel mensen..En je wist ook niet wat voor omvang het zou aannemen op zo'n warme dag. En dan heb je een aantal provincialen die onder druk van landsverantwoordelijkheid hele interessante dingen in de kamer willen gaan zeggen en dan krijg je wel eens rare toestanden. Maar zelfs al zouden ze zo gek geweest zijn om het erg te overschatten, dan zou het toch wel snel hersteld zijn, geloof ik. Zelfs veel ernstiger dingen zoals het McCarthyisme in Amerika hebben toch ook niet zo lang geduurd.

B: Ja maar dan toch ten koste van de levens van enkele duizenden, tienduizenden mensen

H: Nou levens, hoe zo levens?

B: Verwoeste carrières, leraren die ontslagen werden et cetera

H: Ja, carrières, da's waar

B: Vindt U dat de redactie zich moet storen aan ingezonden brieven en mensen die oorzaken en zo

H: Nou als we... Het grootste deel van de mensen die brieven schrijven zijn monomane, een beetje vreemde, querulanten wil ik nog niet eens zeggen, maar ik denk niet dat de brieven schrijvers een duidelijk beeld geeft van je lezerskring. Ze hebben allemaal iets waarin ze zich vastgebeten hebben. Als je 10 brieven krijgt op de redactie dan weet je dat er zeker drie, vier, vijf van mensen zijn die al eens

eerder schreven, die zijn dan kwaad op je. Maar ze zijn niet representatief voor je lezerskring, want als je lezerskring kwaad op je is dan raak je je abonné's kwijt. Als daarentegen zo'n brieven-schrijver kwaad op je is, dan weet je zeker dat je een abonné stevig in handen hebt.

B: Maar als nou inderdaad een grote hoeveelheid abonné's weggaan

H: Nou dan is er iets met je krant mis.

B: Maar hoe weet je nou precies wát er met je krant mis is?

H: Daar heb je geen flauw idee van. Ja, met sommige dingen is het wel duidelijk. Een van de dingen waar men in Nederland geweldig gevoelig voor is, is het Koninklijk Huis. Als er dan bossen lezers weglopen, dan weet je hoe laat het is...

B: Hoe reageert u daar dan op? Gesteld dat er een hoop abonné's weglopen bij het Handelsblad omdat het zich te kritisch of zo zou uitlaten over het Koninklijk Huis. Zoudt u die kritische uitlatingen dan vermindern.

H: Nou, we hebben altijd nuchter en positief over het Koninklijk Huis geschreven. Ik zie niet in wat daar voor veranderingen in zou moeten komen.

B: Is er enig verband tussen het abonneeverlies van het Handelsblad en het verdwijnen van de rubrieken van Blokker, Scheepmaker en Renate Rubinstein uit uw krant?

H: Nou kijk's. Renate Rubinstein heeft eigenlijk nooit een echte rubriek bij ons gehad. Bovendien was dat een rubriek, waarvan ik denk dat ze zelf niet goed haar draai gevonden had. Ze dacht voor hele andere mensen te schrijven, dan ze in werkelijkheid schreef. Ze dacht als een soort rode Miss Pankhurst in een milieu van 1890 te komen. En dat heeft haar stijl zo beïnvloed dat haar rubriek al in eerste aanleg mislukt is, terwijl ze in Vrij Nederland, hoewel ik niet precies zie hoe, kennelijk wel op d'r plaats is.

Het verdwijnen van de cursiefjes van Blokker heeft helemaal geen politieke reden of zoiets. Kijk, als je in het Parool kijkt, dan zie je zeker eenmaal per kwartaal een maand lang staan 'Kronkel is met vakantie'. Blokker heeft toch zeker ik denk een jaar of 3,9 die cursiefjes geschreven en hij is er nou even meer opgehouden, maar dat is niet per oekase, zoals er dan gemompeld wordt in de VPRO-microfoon, per oekase van de hoofdredactie, maar dat is gewoon omdat hij er mee klaar is, en misschien wordt het wel hervat. Maar wat ook mogelijk is, is dat we een nieuwe rubriek gaan beginnen die ongeveer van dat soort is, maar bijv. wekelijks. Blokker doet erg veel, Blokker heeft er even geen zin in. Maar dan komt er onmiddellijk een bloedraad van...eh wie niet? Van waarom heeft ie er geen zin in, hij had zeker iets tegen het koninklijk huis of iets dergelijks.

B: Nou, dat zou zo onvoorstelbaar niet zijn.

H: Waarom. Nou, nee hoor. We hebben geen ruzie met Blokker. Hij is in de beste gezondheid, iedereen is in de beste gezondheid, hij schrijft alleen dat cursiefje nou's even niet. Dat is nou eenmaal zo,

ja god. Een andere keer is hij verkouden en dan vraag je ook niet in de VPRO waarom hij nou verkouden is.

B: Die rubriek van S. is ook verdwenen...

H: Die rubriek van S. is verdwenen omdat, en dat had wel z'n reden op een gegeven ogenblik Scheepmaker en het Handelsblad verschillende dingen wilden, en dat waren dan weliswaar incidentele dingen, maar toch van zodanige aard dat Scheepmaker heeft gezegd, nou eh dan maar niet meer.

B: Maar het was dus een kwestie dat Scheepmaker allerlei dingen wilde schrijven die door het Handelsblad niet werden opgenomen..

H: Nou, dat moet je dan maar aan Scheepmaker vragen, hij is tenslotte degene die hier weg is gegaan en die de beslissing heeft genomen.

B: Het was toch wel wat onplezierig dat hij zomaar verdween zonder dat de lezers van het Handelsblad..

H: ...de mededeling kregen dat ie...

B: ...ja, weg was gegaan of zo... dat mag je toch wel verwachten voor zo'n veelgelezen rubriek

H: Nou schrijft u d'r nog 's een briefje over

B: Er wordt wel eens gezegd dat u de taak heeft om de meer linkse medewerkers te verzoenen met de hoofdredactie.

H: Nee hoor helemaal niet, wat nou verzoenen. Er is geen arbeidersraad op het Handelsblad, die probeert langzaam maar zeker de macht in handen te krijgen en die ik dan als een soort Nehroe van het bedrijf weer moet kalmeren.

B: Is er een grote mate van onafhankelijkheid tussen directie en redactie bij het Handelsblad?

H: Wat dacht u dat de directeur op de deur klopt en zegt zeg wil je als je blijft eventjes vertellen dat de Bijenkorf het uitstekend doet, want we hebben er een pagina advertentie van?

B: Nou we hadden meer in het hoofd dat de directeur Jan Blokker bij zich roept en hem de keuze stelt bij 'Zo is Het' weg te gaan of bij het Handelsblad weg te gaan.

H: Ja, eh, lijkt mij niet, nee. En bovendien al zou die hem voor de keus gesteld hebben, wat dan nog..

B: Dan zou Blokker de keuze teruggespeeld kunnen hebben naar de directeur

H: Hoe zo, en dan. Ja kijk eens ten eerste zit ik hier niet om vragen voor de directie te beantwoorden, ten tweede vragen voor Jan Blokker te beantwoorden, dus...

B: Er hebben indertijd verhalen de ronde gedaan dat, toen Elsevier, dat bij het Handelsblad gedrukt werd, van formaat en van drukprocedé zou gaan veranderen, uit de redactionele kolommen alle kritische opmerkingen over Elsevier en Lunshof zijn geweest uit het Handelsblad.

H: Nee. Totaal gelul. Onzin.

B: Dat zou ook niet denkbaar zijn, dat de directie zijn invloed doet gelden in het redactionele beleid?

H: Kijk je kan je voorstellen, theoretisch hè, dat

een direktie van een krant uit z'n vel klapt als de redaktie van zo'n krant voortdurend de beste klant van die direktie te pakken neemt. Dat zou je je kunnen voorstellen, maar dat is wat anders dan dat er gezegd wordt hoor eens, nou even je mond houden, want dat is m'n beste klant.

B: Zoals u weet wordt u vaak een zekere dubbelhartigheid verweten, dat u aan de ene kant een beetje progressief wil zijn...

H: Ik wil helemaal niet progressief zijn. Nooit gewild...Nee maar ik heb...Ja is dat zo, wordt mij dubbelhartigheid verweten? Ik heb nooit progressief willen zijn, ook niet reactionair.

B: In het januarinummer in 1966 van de Gids, staat een stuk van u over de Zazou's en de provo's. Daarin zag u o.a. een verwantschap tussen een groepje jonge mensen tijdens de bezetting in Nederland, o.a. ene Willem Waterman en de provo's. Dat was in januari en een half jaar later gingen er geruchten doen over relaties tussen Willem Waterman en de provo's. Daar is toen nooit iets over in de pers gekomen...

(- Willem Waterman schreef onder het pseudoniem Willy van der Heyde na de oorlog de bekende Bob Evers-serie- red.BL8)

H: Dat is een hele onbelangrijke man, Willem Waterman. Die fanatiek bezig is met zelfpubliciteit en die z'n aardige kanten heeft als je hem voor vijf minuten kan aanhoren. En elke minuut die dat meer is, is teveel. Bovendien wat hij in de oorlog heeft gedaan dat is... Het vervelende is dat als je hierover en over allerlei dingen iets zegt dat je dan meteen in hoeken geschoven wordt en eigenlijk geen bek open kan doen zonder dat je met allerlei bijvoegelijke naamwoorden opgezadeld wordt, die helemaal niet van je op toepassing zijn. Nou, Willem Waterman. Heeft zich zeer slecht gedragen in de oorlog, is geloof ik niet NSB-er geweest maar heeft de Gil gehad. Toch was die Gil in zijn vreemde gag-achtige manier van schrijven een voorloper van Mad. Na de oorlog heeft de Gil navolgers gehad. Eén daarvan was Metro, die kwam in Amsterdam uit, een ander was Kriterium, later Kriterion, en kwam uit Rotterdam. Die waren op precies dezelfde manier geschreven als de Gil, met dezelfde soort grappen. En Willem Waterman had al die grappen uit Amerika gehaald. Die was waarschijnlijk als enige in Nederland voor de oorlog geabonneerd op Esquire. En hij heeft veel meer invloed op de grappemaking na de oorlog gehad dan welke naoorlogse grappemaking ook wil toegeven of misschien zelfs weet.

Toen had hij al begrepen hoe de zaken stonden, en het was bovendien een zeer handige snel-schrijvende journalist, die had zich aardig aangepast en die heeft dat gebruikt, wat op zichzelf zeer slim is, ten behoeve van de demoralisering van het Nederlandse volk in zijn strijd tegen de Duitse bezetter.

Willem Waterman is ook altijd aan de off-beat-kant geweest hij heeft een goed instinct voor bizarre dingen. En onherroepelijk is hij op een gegeven ogenblik bij de provo's terechtgekomen. Hij is bij Roel van Duyn op bezoek geweest. En hij heeft allerlei wilde plannen gehad met de provo's. Die zouden dan hier zo'n stampij moeten maken dat

eindelijk weer de krachten van rechts zich zouden gaan verenigen en dan de macht in handen zouden nemen. Dat is natuurlijk allemaal onzin, alleen in het indianenbrein van Willem Waterman tot stand gekomen, en ik geloof ook niet dat Roel van Duyn er op in is gegaan of misschien ook wel. Affijn Willem Waterman behoorde ook eigenlijk meer bij Jasper Grootveld, geloof ik. En eh..dat is wat ik er van weet.

B: Dat was nadat u dat stuk in de Gids had geschreven. U had wel een scherp inzicht dat u...

H: Nou scherp inzicht, dat weet ik niet. Maar het was voor mij onherroepelijk dat hij zich daartoe aangetrokken voelde. Maar, dat weet u zelf ook, het is nooit een bondgenootschap geworden, er zijn nooit enige vriendschappelijk betrekkingen geweest.

Ik heb Roel van Duyn er wel eens over gesproken en die wist niet hoe pijlsnel hij hem weer de deur uit moest krijgen.

Maar toch heeft Willem Waterman iets van een provomentaliteit in zich. Veel gevoel voor zelfpubliciteit, graag mensen willen ergeren, en dat allemaal niet serieus maar met de grap. En dat is wat de provo's ook wel doen, geloof ik tenminste. Hoewel ze me nou weer tegenvallen, moet ik zeggen. Zo serieus. Dat ruwelende blaadje. Koeizaam.

B: Denkt u dat van Mierlo van D'66 bij het Handelsblad kan blijven?

(- dit interview werd twee maanden geleden afgenomen-redaktie-BL8)

H: Dat kan natuurlijk nooit. En dat is trouwens ook duidelijk afgesproken met wederzijdse instemming. Als hij inderdaad lijsttrekker wordt van D'66, gaat hij bij het Handelsblad weg. Dat kun je niet hebben. Je kunt niet, en dan bedoel ik dat helemaal niet insinuerend, alle mogelijke paarden van Troje in een redaktie hebben, die op zichzelf onafhankelijk moet zijn. Als Jaap van D'66 komt en Piet van de VVD, en Klaas van de PVDA en waar iemand van de PSP en je krijgt een heel echalon van mensen die allemaal hun eigen standje gaan propageren, en dan wil ik nog niet eens zeggen dat ze dat bewust doen, maar ze doen het toch, ja dan krijg je allemaal beroerdigheid, dus dat kan niet. En dat kan bij geen enkele krant.

B: Maar toen Gruyters nog bij de VVD zat....

H: Ja, lid is wat anders dan lijsttrekker.

B: Maar hij zat toch in de gemeenteraad

H: Ja, maar ik wil u best vertellen dat we dat ook niet allemaal even leuk hebben gevonden. Want dan was het weer naar de raad en dan was het weer snel verkiezingspeeches schrijven. En als je op een redaktie zit, dat is toch een volledige baan...

B: Maar dat is een ander argument dan u ten opzichte van van Mierlo gebruikte. Aan de ene kant de tijd die je niet hebt en aan de andere kant de gebondenheid aan een.....

H: De tijd én de loyaliteit tegenover een partij. En dan vind ik het van de VVD natuurlijk minder vervelend dan van andere clubs omdat we nou eenmaal een liberale krant zijn, hoewel we ook dat nog knap vervelend vinden hoor.

B: Is D'66 dan niet liberaal?

H: Nou, soms wel, soms niet

B: De VVD is wel liberaal?

H: Soms wel, soms niet

STAN EN STAN & OLLIE

Tegen het raan van onze huiskamer, boven de bank, hangen twee plastic poppetjes, Stan Laurel en Oliver Hardy in roodgestreepte voetbalshirts. De benen van Hardy zijn weggemaakt door Daantje, het tweejarige zoontje van een bevriend echtpaar. Het is niet zo heel erg, want Ollie leek toch niet zo best.

In de gang bij een ander bevriend echtpaar hangt een ingelijste plaat van Laurel en Hardy met ieder een Van Houten koffiekopje in hun hand.

Af en toe zie ik een Laurel en Hardy film in de film-liga of (vaker) in de jeugdvoorstelling van de buurt-bioscoop. Meestal een lange film van na 1940 of een paar aan elkaar geplakte korte films (Laurel en Hardy geven hem van Katoen, De Lachkanonnen etc.).

Een heel enkele keer wordt er een Laurel en Hardy film op de televisie vertoond en dat moest verboden worden. Ik ben verslaafd aan televisie, ik kijk naar alles en ik vind ook alles mooi. Daarom herinner ik me nog zo goed dat ik toen ik ....(de naam ben ik vergeten) zag, woedend was. Er was in de film geknipt en niet zo zuinig ook. Het resultaat was om te huilen, bijna net zo erg als Antonioni.

Stan Laurel was ook nooit zo te spreken over de hervertoning van de Laurel en Hardy films op de televisie.

John McCabe beschrijft in zijn boek *Mr. Laurel and Mr. Hardy* hoe hij een keer samen met Stan naar een van diens oude films zat te kijken: "Suddenly a commercial crashed heavily on the screen and a look of genuine pain crossed his (Laurel's) features. 'Look at that! That's why I hardly watch our pictures any more. It upsets me so damned much to see how they turn the plot of our pictures into a hash. We worked so carefully to get the sequence of action just right in the editing process, and then some idiotic fool comes along and cuts the film up in big chunks just to squeeze in a mess of advertising. Continuity, establishing shots - most of them gone. The pictures just don't make sense on television. I'd rather they'd show them entire or not at all. That's why I don't look at us much. Why see a lot of good, hard work turned into a jigsaw puzzle? I'd even be willing to edit them for nothing but I know they don't care'".

Juist voor Laurel was het erg de films zo terug te zien. Hardy had zich nooit geïnteresseerd voor het maken van de films. Aan McCabe vertelt hij: "Stan can fill you on all the comedy stuff done in the pictures - and as for my life, it wasn't very exciting and I did didn't do very much outside of doing a lot of gags before a camera and play golf the rest of the time".

Met Laurel lag de zaak anders. Vanaf het allereerste begin in 1926 was hij de grote man achter het Laurel en Hardy team. Laurel werkte hard voor de films. Van het begin tot het eind hield hij zich met een film bezig. Hij leverde ideeën, werkte samen met de tekstschrijvers, bedacht gags en werkte aan de snijtafel.

Het idee van die tijd was dat een film snel moest wezen om geestig te kunnen zijn. Laurel veranderde dat. Tijdens previews van de films meette hij de tijd dat het publiek lachte, en het tempo van de films paste hij daaraan aan. Hij wist uit iedere gag te halen wat er in zat en door het aanbrenge van rustpunten (b.v. Hardy's camera look) bereikte hij dat er geen gelach

verloren ging door het te snel opeenstapelen van gags. Charly Rogers, een van Roach's gagmen en directors zegt over Stan: "I don't know what would have happened to the Laurel and Hardy films if it hadn't been for Stan. He was usually the one who took an idea that Roach would have and brought it to life. He was usually the one who suggested to Babe (Oliver Hardy's bijnaam) the various things that could be done. In a sense HE was the spirit behind the films".

Zelf drukt hij zich meestal bescheiden uit over zijn aandeel in de films. "I certainly never directed the pictures, but I guess you might say that I sort of stood on the sidelines and helped", zei hij tegen McCabe. Duidelijker spreekt hij zich uit tegen Tachella in *Ecran Français*: "J'ai dirigé douze films avec Agnes Ayres, Priscilla Dean et Theda Bara. J'ai toujours été le metteur en scène de nos films. Les génériques ne signifient rien. J'écris moi-même le découpage technique".

Het aandeel van Stan Laurel in het maken van de films is veel groter dan men ooit vermoedde. Hoe groot zijn aandeel precies geweest is zal waarschijnlijk pas vast komen te staan als de biografie die McCabe over hem aan het schrijven is uitkomt.

Voor 1926 speelden Laurel en Hardy een maal samen in een film. In *Lucky Dog* (1918), een produktie van 'Broncho Billy' Anderson. In deze film zijn ze echter geen enkele keer tegelijkertijd in beeld. Dat gebeurde pas acht jaar later. Hardy werkte in die tijd als acteur bij Hal Roach, en Laurel als gagman en schrijver. Door een toeval kwamen ze samen voor de camera. In een interview met Boyd Verb vertelde Laurel hoe:

"It's kind of a long story. It all began when I was directing a picture which Hardy was to appear in. One Friday, three days before we were to start shooting, Hardy was cooking a leg of lamb at home. As he was taking the lamb out of the oven he slipped and the grease went all over his arm, giving him a third degree burn. So he had to be hospitalized and couldn't appear in the picture. We tried to get someone else for the part, but nobody was available. Mr. Roach then asked me to play Hardy's part. Of course, we had to rewrite it, but when the picture was finished Roach liked it, and asked me to write myself into the next one.

By then Hardy was ready to get into the next picture, and I appeared with him in it. That was the first time we appeared together. We made other silents, not as a team, but we were in the same picture. So finally, it just evolved that Roach said we ought to call them Laurel and Hardy comedies, for we were starting to be known as a team. So, really, our partnership was due to a leg of a lamb".

In de eerste films ontstaan de bekende Laurel en Hardy routines, vaak bij toeval zoals Hardy's camera-look en 'tie-twiddle'. In *'Why Girls love Sailors'* (1927) gooide iemand Hardy vrij onverwacht een emmer water in zijn gezicht. Hij is even geschrokken, maar hij voelt dat hij iets moet doen, want de camera's draaien en '.... I waved the tie in a kind of tiddly-widdly fashion, in a kind of comic way, to show that I was

embarrassed'. In dezelfde film ontstond Hardy's camera look: '...I had to become very exasperated. So I just stared right onto the camera and registered disgust. The camera kept on going, and in that way my slow burn was born.'

Het beroemde huilen van Stan is voor het eerst te zien in 'Get En Young' (de film waarin Laurel Hardy's rol overneemt omdat die niet kon spelen door zijn brandwonden): "In the film I was a very timid chap, running around and reacting with horror to everything that went on around me. To emphasize this I cried at one point, screwed my face up - and have used it ever since". Een ander standaardgebaar van Stan, het met zijn vingers door zijn haar woelen, vond zijn oorsprong buiten de filmstudio's. Zijn haar was kort geknipt voor een film waarin het duo in de gevangenis zat. Op een gegeven ogenblik probeerde Stan zijn weer aangroeiende haar plat te drukken. De mensen die het zagen lachten er om en vanaf dat moment droeg hij zijn haar vrij kort, perfectioneerde hij het gebaar en gebruikte het in zijn films.

Een vast terugkerend element in de Laurel en Hardy films is de vernieling door een kettingreactie. Het mooiste voorbeeld daarvan is te vinden in 'Two Stars' (1928): Stan en Ollie wachten in hun auto voor een spoorwegovergang. Een andere auto komt aanrijden, remt te laat

bemerkte ik dat ik mijn huisleutels niet bij me had. Met een takje dat ik in het portiek vond probeerde ik het touwtje dat de vorige bewoners voor hun kinderen aan het kettinkje waarmee je de deur vanbinnen open trekt bevestigd hadden door de brievenbus te trekken, terwijl mijn vrouw op straat naar betere takjes zocht. Toen ik na een heleboel gewurm de deur eindelijk open had trok ik hem weer achter mij dicht om mijn vrouw te gaan zeggen dat ik hem open had.)

Tussen 1926 en 1950 maken Laurel en Hardy meer dan honderd films. In 1929 nemen ze met 'Unaccustomed as We Are' moeiteloos de geluidsbarrière en omstreeks 1934 schakelen ze van de korte films over op anderhalfuur durende. Hun laatste korte film 'Thicker than Water' dateert uit 1935. Hoewel de korte film ze duidelijk beter ligt dan de lange maken ze toch een aantal uitstekende hoofdfilms, zoals 'Our Relations' en 'Way out West' (beide geproduceerd door Stan).

In 1940 zijn hun contracten met Roach afgelopen. Ze richten een eigen maatschappij op, de Laurel and Hardy Feature Productions. De maatschappij maakte echter geen enkele film.

In 1941 gaan ze voor 20th Century-Fox en Metro-Goldwyn-Mayer werken en vanaf dat moment worden hun films steeds slechter. De studio's hebben andere ideeën over de Stan en Ollie figuren dan Laurel en Hardy zelf.

K.SCHIPPERS

foto: Philip Mechanicus

en raakt de bumper van de auto van Stan en Ollie. Ollie schakelt in zijn achterruit en ramt de wagen achter hen, etc.

In die eerste tijd ontwikkelen zich ook de karakters van Stan en Ollie, 'the dumb, dumb guy who never has anything bad happen to him - and the smart, smart guy who's dumber than the dumb guy, only he doesn't know it', zoals Hardy ze omschrijft. Stan en Ollie bestaan echt, ze hebben alleen geen geheugen en daardoor geen verleden. Ze hebben geen greep op de dingen, alles is iedere keer weer nieuw voor ze. Ze handelen volgens de Laurel en Hardy-logika en daar valt niet tegen te strijden. De tegenspelers van Stan en Ollie geven hun normale gedragsspartoon meestal al gauw op en beginnen ook op de Laurel en Hardy manier te reageren. Het slaat zelfs soms op de toeschouwers over. (Toen ik na een nacht voorstelling 'Way out West' in de filmliga thuiskwam

Het resultaat is dat iedere film slechter is dan de voorafgaande, met als dieptepunt 'The Bullfighters' uit 1945. Daarna maken Laurel en Hardy nog een film, 'Atoll K' (Robinson Crusoe eiland), een franse productie die zo mogelijk nog slechter is.

In 1956 zijn er plannen om vier televisiefilms van een uur te gaan maken. Vlak voordat de opnamen zouden beginnen werd Laurel ziek, en kort daarna ook Hardy. Oliver Hardy werd niet meer beter, hij overleed op 7 augustus 1957. Stan Laurel stierf twee jaar geleden op 23 februari 1965.

Het duo is nog steeds populair. De Laurel en Hardy films worden nog steeds gedraaid. De mensen lachen er nog steeds om, en iedereen kent wel iemand die zo goed Stannie na kan doen.

Guus Luijters

THIS IS ALL I ASK

Dan heb ik hier nog voor mij liggen de 33 1/3 toerenlangspeelplaat "This is all I ask" van Tony Bennett. Het catalogusnummer is C.B.S. BPG 62205, althans in Europa - in Amerika is het CL 2056, en daar heet het merk ook niet C.B.S., maar Columbia, wat in Europa niet goed mogelijk is, tenzij men verwarring met Columbia riskeert. Op de buitenhoes van deze gramfoonplaat ziet men een portret. Het stelt een man voor met donkerbruin, geborsteld haar en lichte ogen - grijs of bruin, het valt moeilijk te zeggen. Zijn schedel is, gemeten op de hoes, ongeveer 15 1/2 cm lang en 10 cm breed. Hij draagt een rode das met kleine zwarte stippeltjes. Zijn kin is vrij geprononceerd. Hij heeft een lichtgewicht jasje aan. Hij lacht, zuinig maar desalniettemin; men zou het misschien als grijnzen kunnen beschouwen.

Deze buitenhoes is 31,9 cm lang en 31,9 cm breed, nagemeten met de bovenkant van de fotografische afbeelding naar boven, maar slechts 2 mm hoog! Dit betekent dat wij om en nabij 875 exemplaren van "This is all I ask" op elkaar zouden moeten leggen, om een stapel even hoog als Tony Bennett te verkrijgen, wanneer wij gemakshalve diens lengte op 1 meter 75 stellen. Een exemplaar van deze hoes neemt 0,101761 m² in beslag. Omgerekend komt dit er op neer dat 10 exemplaren ongeveer 1 vierkante meter vullen. Wanneer wij dit verder uitwerken en, bijvoorbeeld, de oppervlakte van de Dam op 5000 m² afronden (en zover zullen wij er daarmee niet naast zijn), en vervolgens grosso modo aannemen dat op elke hoes één persoon kan plaatsnemen, staande wel te verstaan, dan zouden wij op deze wijze 50.000 mensen op de Dam kunnen doen postvatten, ongeveer even veel als in het Olympisch Stadion, zonder noodtribunes.

Leggen wij echter de hoezen volgens een rechte lijn op de grond, dan zouden 3134 hoezen een afstand van bijna één kilometer overbruggen, zodat we -rekent u zelf maar na- met 1.567.000 exemplaren ongeveer tot Parijs zouden geraken. Deze berekening zou ook voor elke andere willekeurige plaats waar ook ter wereld berekend kunnen worden, maar dat zou in dit bestek te ver voeren. (Men zou zich, maar deze mogelijkheid stip ik alleen maar even aan, ook kunnen voorstellen dat de groeven van de gramfoonplaat een om een centrum gecirkelde draad vormden; door uitroiling van deze draad zou men nog veel verder van huis kunnen komen.)

De uitvoering van de buitenhoes is typisch-Engels. Op de geplasticeerde binnenhoes (ook typisch-Engels, zoals elke muzikliefhebber weet: even typisch-Engels als de hard-kartonnen-buitenhoes typisch-Amerikaans is) daar-entegen rust het patent 800513, wat maar weinig minder is dan het aantal schouwburgbezoekers per jaar in Amsterdam, volgens recente gegevens. "Foreign patents" op de binnenhoes zijn nog "pending" (onbeslist, ik

vertaal het maar even), vaak is dit ook een hele ambtelijke rompslomp van paperassen en formulieren. Gaan wij verder, dan komen wij bij de gramfoonplaat in enge zin. Deze heeft een middellijn van (let op) 30,2 centimeter, op welke wijze ook gemeten. Dus niet 30-cm-rond, zoals de volksmond maar al te snel geneigd is simplificerend aan te nemen. Exact in het midden van de plaat treffen wij een rond gat met 7 mm middellijn aan. Men kan natuurlijk op eigen houtje op andere plaatsen gaten gaan bijboren, maar dit is niet de opzet geweest - evenmin als het vergroten van het oorspronkelijke gat, om meteen even een ander punt dat nogal eens tot misverstanden wil leiden op te helderen. De kleur van de plaat is zwart. Het etiket (ook wel: 1-a-b-e-1) is in oranje gedacht, en hierop vinden wij de namen van de componisten: A.Jolson, B.G.DeSylva, L.Gensler, S.Cahn, P.Weston, A.Cicognini, L.Rubin, S.Coslow, R.A.Whiting, F.Brooks, G.Jenkins, T.Satterwhite, F.Scott, S.Lewis, J.Young, F.Phillips, T.Bur-

MIJN BROER EN IK

Ik heb Jerry Lee Lewis' LP 'Country Songs for City Folk' een hele middag laten liggen op de radio die nog aan stond, al was het zo zacht dat je het niet hoorde. En hij is kromgetrokken door de warmte van het toestel en onspeelbaar. Als je hem probeert te draaien blijkt dat de naald bij iedere omwenteling omhoog wipt en een aantal groeven overslaat.

Toen ik dit bemerkte had duurde het even voor het helemaal tot me doorgedrongen was. Daarna maakte het gevoel van wanhoop en onherstelbaar leed mijn keel dik, terwijl in mijn ingewanden een zwaar vloerkleed leek te zijn opgehangen.

Ik kon wel huilen. Maar misschien was er nog hoop. Ik besloot alles in het werk te stellen en ging met de plaat naar mijn broer, die technies is (mijn vader zegt altijd dat hij niet intelligent is, maar gelukkig een prakties verstand heeft). Mijn broer bekeek de plaat langdoring.

'Ook stom', zei hij tenslotte.

'Ja, natuurlijk,' zei ik, 'maar wat doen we eraan?' Hij dacht na.

'Boven hete stoom houden', zei hij tenslotte, 'en dan de bolle kant van de bobbel naar beneden houden.'

Ik ging naar de keuken en zette een ketel water op. Toen er een grote stoompluim verscheen hield ik de plaat op de voorgeschreven wijze erin. Hij besloeg helemaal, mijn bril trouwens ook, zodat ik mijn vingers bezeerde omdat ik niet kon zien wat ik deed. Na vijf minuten rende ik met de plaat naar de huiskamer, waar ik hem onder drie dikke delen van de Winkler Prins legde. Ik wachtte precies een kwartier, met het horloge in de hand. Dat had mijn broer wel niet voorgeschreven, maar het leek me veiliger. Toen rende ik met de plaat terug naar mijn kamer, waar ik hem hijgend op de pick-up legde.

Hij was nog steeds onspeelbaar. Met zware benen ging ik mijn broer het resultaat melden.

'Het helpt niet', zei ik.

Mijn broer keek op van de konstruktietekening waaraan hij bezig was.

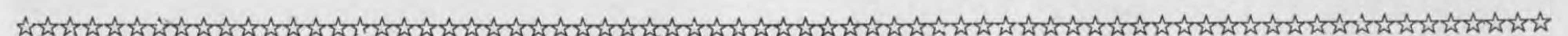
'Pech gehad,' zei hij, 'koop maar een nieuwe.'

Het is een erg goede plaat. Jerry Lee Lewis stel ik mij voor als de gemeenste van de drie kerels die in de film 'The Chase' sheriff Marlon Brando-aftuigen. Zijn repertoire varieert van keiharde, geile nummers tot prachtig week vals sentiment. De titel van deze LP zegt het al, de grote stad is toch maar niks (num-

mers als 'Detroit City', 'City Lights', 'Wild side of Life'); back-home was alles beter ('Green, green grass of home', 'Funny how time slips away', 'Seasons of my heart'). Vooral in de langzamere nummers, waarvan deze LP er bij uitzondering veel heeft, komt de volkomen vaste, metalige stem, ondersteund door Jerry's eigen unieke piano, helemaal tot zijn recht. De plaat is technisch zeer goed, wat bij betreft zonder meer zijn beste LP totnutoe (hij is van '65), hoewel het wat moeilijk is deze overwegende Country-plaat te vergelijken met zijn drie oude London LP's en de twee Philips Live-IP's, waar voornamelijk rock-nummers op staan. (Philips BL 7688)

Wim Noordhoek

rell, T.Murray, F.Hellerman, F.Minkoff, A.Horwitt, A. Hague, A.Brandt, B.Haymes, C.Leigh en C.Coleman. Ook in dit opzicht is men bij de productie niet over één nacht ijs gegaan. Geïnteresseerden kunnen bovendien de namen van de bezitters der auteursrechten verifiëren. Dit zijn: Francis Day & Hunter, die op dit gebied samenwerken, Copyright Control, een grote instantie ter controlering van copyrights, Harmony Music, harmoniemuziek, Chappell & Co., wij zouden zeggen: Capel en Co, Aldon Music, waarbij Aldon een afkorting voor L.don, London of Lyndon, is, E.H.Morris, een van de kleinere zelfstandigen, Dash Music, een jonge onderneming waar pit in zit, C.Connelly, vrijwel naamgenoot van een oud Wimbledon-kampioene, Gordon Music, vermoedelijk afgeleid van een voor- en familienaam van Angelsaksische origine, en Lords Music, een Britse maatschappij. Buiten al deze namen staat er nog BIEM op het etiket. Dit staat er altijd op. BIEM. Wat het betekent, weet niemand, maar het moet er op, en zou moeilijk van een gramfoonplaat-anno-1967 weg te denken zijn. BIEM. U moet er voor de grap uw eigen

platencollectie eens op doornemen.

Wanneer ik met "This is all I ask" van Tony Bennett voor het raam ga staan, en ik breng de schijf voor mijn rechteroog, dan zie ik het Rijksmuseum, wanneer ik mij althans ook zónder plaat voor het oog al zodanig had opgesteld dat ik dit gebouw kon zien en de plaat zodanig voor de ogen breng dat ik door de centrale opening de buitenwereld kan waarnemen. Gebruik ik nu, zonder overigens te bewegen (d.w.z. méér dan noodzakelijk is voor de voorgestane wijziging) mijn l i n k e r o o g, dan zie ik een bankgebouw op het Rembrandtplein. Een ander leuk effect wordt verkregen door i.p.v. de arm van een daartoe gereedstaande platenspeler een rubber beestje op de draaiende plaat te zetten. Ook een klein formaat zaklantaarn is hiervoor zeer geschikt, wanneer tenminste de omringende ruimte voldoende verduisterd is. Voor het beluisteren van de plaat moet toestemming worden gevraagd aan Phonographic Performance Ltd., Evelyn House, 62 Oxford Street, London W.1. Ik ben er nog niet aan toegekomen.

Piet Knijpbier

PRIKKELACHT-PLE

EMIED

F.C. NOSTALGIA

OF LEVE BOB USCHI

N.O.S.T.A.L.G.I.A. - zo zou ik de club noemen die ik zou oprichten als het nog mode was op eigen houtje voetbalverenigingen op te richten. Maar dat komt (vrijwel) niet meer voor. Vroeger - ja, vroeger, dat was een mooie tijd, als je je dan niet wilde aansluiten bij de voetbalclub van die rotzakken van de parallelstraat, dan maakte je je eigen voetbalclub en noemde die bijvoorbeeld J.H.K. (Jan Hanzen Kwartier), Eland, Schinkelhaven, Zeeburgia of Watersgraafsmeer. Aan de rand van de stad paalde je een weiland af, bijvoorbeeld in Amsterdam-West, over de Ringdijk, en dan had je een voetbalclub. Die velden "aan de rand van de stad" zijn inmiddels door de stad verzwoegen, en je moet tegenwoordig wel over een auto beschikken om nog enigszins fit het veld te kunnen betreden. Komt het doordat het voetbal een jaar of 25 geleden "dichterbij" was, overzichtelijker was, dat die tijd voor de 36-jarigen van nu zo'n wonderlijke sfeer van nostalgie oproept? Ik geloof niet dat dat de hoofzaak is. Eenzelidige nostalgie zullen de jongetjes die nu tien, twaalf jaar zijn voelen als zij in 1999 aan Ajax terugdenken. De jongeren van dan (inmiddels volkomen crazy van het spel van Excelsior) zullen de namen van Cruyff, Keizer, Swart en Nuninga wel kennen, uit overlevering, maar Van Duivenbode en Soetekouw zijn dan al net zulke onwaarschijnlijke namen geworden als voor ons Huybregts en Van der Sluys, - allebei toch oud-internationals, indertijd spelend

Bergman Blauw Wit

Van Raalte Blauw Wit

voor BVV en nog niet eens zo lang geleden (een jaar of zeventien terug) behorend tot het kruim van het vaderlandse voetbal. Als jongetje van twaalf prent, je je de wereld scherper in, en vooral datgene wat je belangstelling geniet (en voetbal komt dan voor een voetballertje niet op de laatste plaats) maakt een onuitwisbare indruk, krijgt eigen namen, geuren en omtrekken, en wordt "groter" dan het in werkelijkheid is, volgens het principe "De dadels van Hassan zijn groter dan ze zijn." Hierop moet echter meteen een correctie volgen: "groter dan in werkelijkheid" is niet juist, - zou alleen juist zijn als de grootte van de werkelijkheid bepaald wordt door de volwassenheid van de mens. Ik herinner me nog

goed de verbazing van mijn vader, toen hij Loenen aan de Vecht terug zag, toevallig met de kinderen op weg naar de Ardennen voor het vieren van zijn vijftienvijftigjarig huwelijk. In zijn jongetjesjaren had hij daar een tijdje gewoond of gelogeed, in ieder geval "geravot", en we stopten er omdat hij het wel leuk vond nog even rond te kijken. Onvergetelijk was zijn ontgoocheling toen het sluisje waar hij altijd gespeeld had zo klein, om niet te zeggen: zo nietig en bijna niet bestaand bleek te zijn. Hijzelf was twee keer zo groot, drie keer zo breed en vier keer zo zwaar geworden, maar het sluisje was zichzelf gebleven, was niet "meegegroeid". Zo is het ook met het voetbal dat je als twaalfjarige mee-

beleeft. De spelers van het "eerste" (en dat waren voor mij, als Blauw Witter, de spelers van Blauw Wit: Kootje Bergman, Cor Wilders, Piet Westphal, Hans van Wijngaarden, Kees Slot, Piet Altink, Jaap Philips, Piet Tiggeman, Herman van Raalte, Heertje Ferwerda, Piet van Nol, Ko Stijger, wie niet al) zijn giganten, helden naar daden en afmetingen, en ik herinner mij als de dag van gisteren de overweldigende indruk die het op mij maakte toen idool Manny Tolmeijer, toen nog junior of daar net aan ontgroeid, de man die later zulke doeltreffende corners zou nemen die rechtsstreeks in de bovenhoek verdwenen, in het stadion te midden van een groepje leeftijdgenoten mededeelde (knipog) dat hij vanavond, je weet wel, en daarbij het inmiddels bekende gebaar maakte van duim tussen wijs- en middenvinger. Hier maakte een afgod bekend dat hij die avond aan het heelal ging staan schudden, zoiets vergeet je niet licht, dat blijkt wel. Ik kan me uit die jaren nok nog enkele afgeronde spelsituaties herinneren, die (zo is mij gebleken, toen ik

Meijer De Spartaan

Potjegort D.W.V.

Louwe Xerxes

elders een herinnering ophaalde aan een doelpunt van Blauw Wit, waarbij Wilders een vrije schop over het tuurtje heen plaatste, waarna Ko Bergman - rug gekromd - de bal in het doel joeg) aan de bedrivers er van ontschoten zijn: Bergman kon zich bij god niet herinneren waarover ik het had, maar gelukkig kon Nol Wimmers (die zelf debet was aan de terugspeelbal van Van Gelder, Volewijckers, die over het natte veld in de rechterhoek glibberde, buiten bereik van doelman Buist, waardoor Blauw Wit een kostbare zege behaalde) mijn geheugen bevestigen. Onvergetelijk is voor mij nog steeds het anticipatievermogen van Piet Kraak, van de Stormvogels. Ik zie hem nog die penalty keren van Bergman (dat gebeurde zelden, Bergman nam een vinnige aanloop en schoot de bal altijd tussen knie - en heuphoogte zo hard mogelijk tussen de keeper en de paal door, vooral niet te dicht langs de staander, want dan schoot je er maar tegen aan), maar uniek is vooral mijn herinnering aan zijn vooruitziende blik. Hans van Wijngaarden (de grote technicus van Blauw Wit, altijd een

Sterk V.S.V.

beetje dravend, meester in de sliding, om maar iets te noemen) dreef de bal op, ongeveer tussen de middenlijn en het strafschoopgebied van de Stormvogels in, en terwijl hij nog aan het opdrijven was snelde Piet Kraak zijn doel uit. Een wonderlijke manoeuvre, want had Van Wijngaarden het opgemerkt, dan had hij de bal rechtstreeks in het verlaten doel kunnen schieten. Maar hij zag het niet en toen hij de bal naar links plaatste, als voorzet bedoeld, stond Piet Kraak tot zijn stomme verbazing alsop de rand van het strafschoopgebied om het leer te onderscheppen. Al deze momentopnamen, die voor altijd in het geheugen gegrift staan, vormen de onzichtbare, de onbewijsbare ballast van de nostalgie. De herinnering uit de jaren wordt echter geducht gesteund door de zichtbare karikaturen van Bob Uschi, die zijn métier er geruime tijd geleden al heeft aangegeven en nu bij de radio werkzaam is. Een dezer dagen bracht K. Schippers mij het water op de tanden, toen hij een

paar enveloppen en een oude bonbondoos tevoorschijn haalde met honderden karikaturen van Uschi erin. De uitgeknipte "cartoonverhalen", na een wedstrijdsondag, en ook de enveloppen met karikaturen op briefkaartformaat (met daaronder een hokje voor de handtekening), benevens de harmonikaboekjes, met een gemêleerd gezelschap sportmannen en -vrouwen op een rijtje. Als ooit een soort van voetbalnostalgie bezit van me neemt dan is het bij het doorbladeren en bekijken van Uschi-karikaturen. Zijn "cartoonverhalen" over een wedstrijd (met de keeper als een tijger en dat soort flauwekul meer, of met Caldenhove in een besmeurd broekje, wat volgens de legende even zeldzaam was als een drukfout in The Times) blijk ik na twintig jaar nog even goed te kennen als die onsterfelijke prent van Braakensiek over de loods Hindenburg die het schip verlaat, terwijl Keizer Wilhelm II hem misprijzend nakijkt. Ik heb het, bij Schippers, geprobeerd: de hand op het onderschrift en dan kijken

of ik ze nog kende. Uiteraard leverde dat geen enkel probleem op bij coryfeeën als Dräger, de Ruyter, Daan de Jongh, Lenstra en Kraak, maar ook Kees Mijnders van B.F.C. (Buddingh's Football Club), Lamie van KFC, Louwe van Xerxes, Potjegort van DWV, Sterk van VSV en Meijer van De Spartaan bleken nog steeds oude bekenden te zijn. "Ze lijken ook zo verdomd goed," zeg je dan, en je hebt het nog niet gezegd of je beseft dat je Potjegort eigenlijk nooit hebt zien spelen, evenmin als Mijnders, en Lamie misschien één keer, evenals Meijer. Al die spelers van Uschi leken zo goed op hun karikaturen omdat je alsmaar die karikaturen zag, in de krant of in de eigen collectie, zodat ze op den duur een eigen leven gingen leiden, op zichzelf gingen lijken, en alleen de vergelijkbare karikaturen (Dräger, Van Raalte, Bergman, etcetera), van de mensen die je van nabij kende, schiepen een waarborg dat de onbekenden ook sprekend leken. Ik zie ze nog wel eens, Dräger, Bergman en Henk Schijvenaar, een ietwat ontgoochelend gezicht, ondanks de weemoed die zij onvermijdelijk oproepen, want zij liggen als karikatuur (een fossiel) in mijn geheugen verankerd en die karikatuur is, net zo min als het sluisje in Loenen aan de Vecht, gegroeid of ouder geworden, maar de persoon in kwestie zelf is aan zijn beeld ontgroeid: hij is grijs, of kalend, krijgt een buikje, en begint van mening te zijn dat het voetbal vroeger misschien niet beter, maar wel (hoe zal ik het zeggen?) mooier was, -voor het publiek, bedoel ik, althans als kijkspel.....

Mijnders D.F.C.

Dräger Ajax

Met sportgroeten,

Nico Scheepmaker

PUDDING & GISTEREN

"Pudding en Gisteren" is de titel van een boekwerkje dat binnenkort gepubliceerd zal worden door de Stichting Jeugdsentiment De Jaren '50. De Stichting stond ons toe hier een klein gedeelte uit te publiceren.

Twee jongens, Pudding en Gisteren genaamd, zijn ondeugend geweest, en worden door hun moeder op hun kamertje opgesloten. Op een gegeven ogenblik moet één van hen nodig kakken. Hij kakt uit het raam naar beneden, precies op het hoofd van een voorbijlopende mevrouw. Deze mevrouw belt boos aan, en de moeder van Pudding en Gisteren doet open. De vrouw roept naar boven 'er is iets vreselijks gebeurd'. De moeder vraagt: "Was het Gisteren?". "Nee", roept de vrouw, "het was vandaag". "Was het Pudding?", vraagt de moeder. "Nee, het was klinkklare stront!".

Een schoenmaker was op weg naar de hemel. Onderweg kwam hij een hoer tegen. Zij vroeg of hij d'r niet binnen kon smokkelen.. "Ja, hoor", zei hij, en hij stopte haar in zijn rugzak. Petrus vroeg aan de schoenmaker: "Wat heb je in die rugzak?". De schoenmaker antwoordde: "Een oude naaimachine".

Raad eens wat ik in m'n hand heb? - Een Paard en wagen - Jij hebt gekeken!

Twee jongens komen elkaar toevallig op straat tegen. De ene zegt: "Wat zie jij bruin! Heb je in de zon gelegen?" De andere zegt: "Nee. Ik heb een tijdje me stront opgehouden".

Toppunt van snelheid II: Met z'n tweeën de bosjes in. Met z'n drieën er weer uit.

Er is een mevrouw en die heeft een hondje genaamd 'Zoiets'. Ze gaat een keer naar het zwembad en neemt 'Zoiets' mee. Juist wanneer ze zich uitgekleeft heeft rent haar hondje het badhokje uit. In paniek doet ze de deur open en vraagt aan de badmeester die toevallig langskomt: "Heeft u Zoiets ook gezien?". Terwijl de badmeester naar haar blote tieten kijkt, zegt hij: "Nee, mevrouw, zoiets heb ik nog nooit gezien!"

Een jong echtpaar was pas getrouwd. Ze woonden in bij hun ouders. Na de eerste huwelijksnacht bleven ze op hun kamer. De ouders dachten: 'Nou ja, ze zijn pas getrouwd'. Maar na drie dagen waren ze nog niet beneden. De ouders vroegen zich af wat er gebeurd kon zijn. En toen zei kleine Jantje: 'Ja, hij vroeg me of ik effe de vaseline wilde brengen, en toen heb ik per ongeluk de lijmpot gebracht'.

Een man die altijd snurkte kwam bij de dokter en zei: "Dokter, ik snurk altijd zo, is daar iets tegen te doen?". De dokter antwoordde: "Dan moet u uw ballen voor uw gat hangen". "Waarvoor?", vroeg de man. "Tegen de valse trek".

Toppunt van snelheid: Van vierhoog naar beneden pissen, en het beneden weer opvangen.

D'r was eens een man en die z'n vrouw zou een kind krijgen. Ze moesten naar een bal maskee. De vrouw vroeg aan de man: "Wat zal ik aandoen?" De man dacht even na, en zei toen: "Ik weet het. Je gaat gewoon nakend en je stopt een pinda in je navel. Dan ben je net een gevulde koek." "En jij dan, vroeg z'n vrouw. "Nou ik koop gewoon een kapotje van anderhalve meter, en ik ga als slappe lul".

Een jongen genaamd Sampie zit in een vliegtuig. Hij moet nodig pissen. Hij pist uit het raam, maar het raampje valt naar beneden en hakt zijn lul d'r af. De lul valt in een augurkenveld. Een week later leest Sampie in de krant: 'In augurkenpot vinger zonder nagel gevonden'.

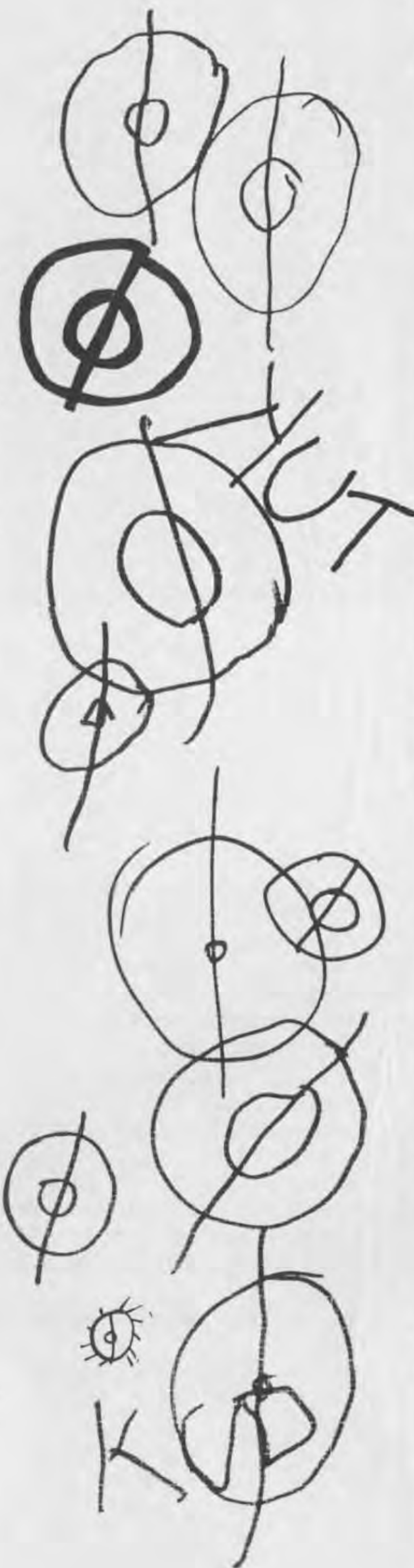
Een luis op de Westertoren: een hoge Piet!

Een man komt een wijf tegen, die zegt: "Ga je mee een lekker potje neuken!". Hij gaat met haar mee. Als de vrouw zich uitkleedt, doet ze eerst haar pruik af. De man ziet een kale kop. Daarna doet ze haar buustehouwer af. De man ziet dat ze helemaal niks heeft. Daarna neemt ze haar gebit uit haar mond. Dan doet ze haar kunstbeen af. Dan zegt ze: "Kom je lekker neuken?". De man zegt: "Wacht even eerst me ballen aan de spijker hangen".

Twee gekken liggen onder een fiets te slapen. De ene gek zegt tegen de andere: "Wat is het koud". "Kunst", zegt de andere, "d'r is ook een spaak uit je wiel".

Toppunt van gladheid: Een paling in een emmer snot.

Toppunt van handigheid: een kut met een ritssluiting.

DE TOER DE FRANCE

DOOR HENK
BERNLEF

In 1950 was ik 13 jaar. Het was in alle opzichten een rampjaar. Mijn ouders stonden op het punt naar Haarlem te gaan verhuizen en zo werd de oude en geheel op Uschi-karikaturen en het weekblad 'Sportief' gebouwde vriendschap met Wim van Eijle ernstig bedreigd. Hoe sterk die vriendschap was zou spoedig blijken.

Iedere zondag fietste of Wim of ik twee keer over de Haarlemmerweg om ons over de karikaturen te buigen. Wim was verre mijn meerdere in het verzinnen van spelen, die met de karikaturen gedaan konden worden, zoals hij ook vroeger al ingenieus was geweest in het vinden van geheime plekken in het Bosplan en drijfzand op het Surinameplein. Maar ter zake. Wat ik mij vooral goed herinner is Van Eijle's Toer de France-spel. Wij hadden van praktisch alle bekende binnen- en buitenlandse renners (Henk Paanhof, Thijs Roks, Van Breenen, Coppi, Koblet, Kübler) karikaturen. Van de renners waar wij geen karikaturen van bezaten hadden wij wel uit de krant geknipte foto's. De foto's werden door Wim op een laagje karton geplakt. Op onze hurken zaten wij om de 115 renners heen. Om de beurt kreeg elk plaatje een schuiver over de vloer (de start vond meestal bij de bank plaats, behalve als we bergetappes reden, want dan was het de Tourmalet). Iedere etappe bestond uit een bepaald aantal schuivers zal ik maar zeggen. Bij dat schuiven vlogen de karikaturen of opgeplakte foto's altijd de lucht in. Kwamen ze dan met de beeltenis naar beneden op de grond terecht, dan waren ze 'teruggevallen'. Zo ontstonden kopgroepen, die tenslotte na tien etappes aan de voet van de piano verschenen, de Aubisque. Daar gooiden we ze dan vanaf. Wee de renner die met zijn gezicht op het tapijt kwam, hij was in zo'n etappe kansloos. Het meeste plezier beleefden wij eigenlijk niet eens aan het schuiven, dat vrij vlug was afgelopen, maar aan het berekenen van het Algemeen Klassement, het ploegenklassement, etc.. Daar zijn wat schriften in gaan zitten. Wim had ook een soort voetbalspel uitgevonden, maar dat sloeg bij mij niet zo aan, ik herinner mij het dan ook niet meer. Wel waren wij voor de Volewijckers. Niet omdat we er vlak bij woonden (het Bosveld was zeker een uur met de tram van onze buurt-Oud-West-verwijderd) maar omdat een oom van Wim eens in het eerste van de Volewijckers gespeeld had. Heette hij Steen? Maar ik volgde de resultaten van de groen-witten op de voet en doe dat nog.

Naast de sport begon ook de muziek haar invloed te doen gelden. Het was vechten voor je uitzendingen in die dagen. 'De Flamingo's' met Joe Korzelijs drums, Wim Jongbloed, piano, Eddy Sanchez op vibes. Wat een team, zeker zo goed als Shearing.

Al vormde ik met Wim al gauw een twee-mansbandje, ik op piano en hij op theekist of zelfgefabriceerd slag-

werk, Louis van Dijk (niet de pianist) uit Haarlem was het die mij in de geheimen van de 'echte' muziek inwijdde. Hij had een broer die platen had. Erroll Garner, George Shearing en het Nat King Cole-trio. Ook kon hij Garner imiteren. Wat was ik jaloers op zijn onderhand. Maar daarnaast had je natuurlijk de hollandsche schlagers: 'Daar zijn de appeltjes van oranje weer' en 'Daar waar de molens staan', een goede melodie trouwens, ik hoorde hem laatst nog eens, van Guus Jansen. Tja, Tom Erich was ook niet te vermaden. Gelukkig zat die altijd na de nieuwsdienst en dan lukte het nog wel eens, maar meestal werd de radio genadeloos de nek omgedraaid.

Daarom was het altijd een grote dag als de radio-bode in de bus viel. Met rode oren streepste ik alles aan wat ik zou kunnen horen als mijn ouders mij dat niet verboden. Arbeidsvitaminen (in de vakantie dan), Pete Felleman's U.S.A.-cabaret (Felleman is en blijft een genie), Paul Vlaanderen en de Gewone Man en hoe heette dat programma ook alweer 'Denk om de bocht', van die tramconductor. Prachtig.

Waar zijn ze gebleven? Van Pete Felleman is niet 1 radioprogramma bewaard gebleven.

adv.

Pastoor Heumann's

Geneesmiddel Nr. 32

Hoor olie

Bestanddeelen: Cajapoet 15, Rozemarijnolie 15, Menthol Kobajashi 1, Carbolzuur 1, Kamfer 3, Paraffineolie 65.

Prijs: 1 flesch f 0.75.

Te verkrijgen bij: L. Müller, Apotheker
Kalverstraat 199, Amsterdam C.
Telefoon 44674 — Postgiro 58639

Toch is het belangrijk werk dat de Stichting Jeugdsentiment verricht. De geschiedschrijving heeft deze zaken die zo bepalend zijn voor de loopbaan van velen tot nu toe genegeerd.

Maar het is gevaarlijk om je hier mee bezig te houden. Ieder hoekje uit je buurt komt weer opduiken met zijn speciale geuren (pis, schillen en nat papier), het verdorde gras voor de hoofdepoort van het Olympisch Stadion waar ik programma's zocht, de triomf als je een Ajax-bord uit de tram had gekregen van een kondukteur. Soms valt er een oude karikatuur uit een boek of vind je nog de uitslag van een kopkompetitie op een velletje van een kladblok genoteerd. Het is definitief voorbij.

J. Bernlef

C. BUDDINGH' & K. SCHIPPERS

HET TEGENWOORDIGE ENGELS

Het tegenwoordige Engels is de synthese van de zeer intense wisselwerking tussen drie grote taalgroepen van West-Europa; het is namelijk ontstaan uit het Westgermaans, gesproken door Keltische monden, die eeuwenlang het Romaans Frans als tweede taal gevoerd hebben.

Deze drievoudige oorsprong is uitgemond in een bijzonder gelukkig nieuw geheel: de Engelse taal, gekenmerkt door een verbluffende rijkdom aan woorden en nuances. Deze taal roept als het ware om een grote literatuur, en ze heeft die ook ruimschoots gekregen; zozeer zelfs, dat de literatuur, althans voor het oog van de buitenstaanders, binnen de Angelsaksische gemeenschap de karakteristieke vorm van artistieke uiting schijnt te zijn. De Engelse literatuur

is een literatuur van meesters en meesterwerken, vanaf het moment waarop Chaucer in de 14e eeuw aansluiting bij de Europese traditie zoekt tot de jongste tijd toe, nu binnen enkele jaren de dichter T.S. Eliot, en de romanschrijvers Faulkner en Hemingway (alle drie geboren Amerikanen) de Nobelprijs voor literatuur verkregen hebben. Want de literaire vruchtbaarheid van het Engels beperkt zich niet tot het oude eiland, maar strekt zich ook uit over de Verenigde Staten en ontvangt daar zelfs nieuwe impulsen. En wat ligt er al niet tussen Chaucer en Hemingway: het hoogeborgte van Shakespeare en zijn tijdgenoten, Milton, Swift, Dickens en Shaw, om maar een greep te doen.

(tekst op Prisma woordenboek Engels-Nederland)

44

Tekst voor de linker
hand*)

94
Een film in een stad
laten spelen b.v. een
grote Deense stad.

+) Deze tekst is door mij heel zorgvuldig met de linker hand geschreven en in dat handschrift naar de zetter gegaan. Ik heb de proef van "Tekst voor de linker hand" niet gecorrigeerd. Eventuele afwijkingen van mijn oorspronkelijke tekst - door onduidelijke handschrift of een andere oorzaak - maken op een natuurlijke manier deel uit van het geheel.

INDISCHE
VERDEDIGING

Wit: Lilienthal

Zwart: Ragosin

(Moskou 1935)

1.d2-d4,Pg8-f6 2.c2-c4,e7-e6 3.Pb1-c3,Lf8-b4 4.a2-a3,Lb4xc3 5.b2xc3,
c7-c5 (Tegen Capablanca zette Ragosin met 5....,d6 6.Dc2,0-0 7.e4-e5
voort en verkreeg een stelling, die bij juiste behandeling voldoende
tegenkansen geboden had.) 6.f2-f3,d7-d5 7.e2-e3,0-0 8.c4xd5,e6xd5
9.Lf1-d3,Pb8-c6 10.Pg1-e2,Tf8-e8 11.0-0,a7-a6 12.Dd1-e1,b7-b5 13.De1-
f2 (Dekt nog eens d4 en richt tegelijkertijd een indirecte aanval te-
gen f7; er dreigt dus e4) 13. ....,Lc8-e6 (Pareert de dreiging; op 14.e4?
zou thans 14. ....,de4: 15.fe4:,Pg4 met pionwinst volgen.) 14.h2-h3
(Dreigt opnieuw e4.) 14. ....,Ta8-a7! (Weer een zeer goede parade; na
15.e4,de4: 16.fe4:,cd4: 17.cd4:,Lc4! 18.Lc4:,bc4: 19.e5,Pd5 zou zwart
een kansrijk spel verkrijgen.) 15.Lc1-d2,Dd8-b6 16.Tf1-b1,Ta7-e7 17.a3
a4 (Dwingt tot c4; de daardoor bereikte beveiliging van pion d4 verhoogt
wits kansen na doorzetting van e4.) 17. ....,c5-c4 18.Ld3-c2,Le6-c8 19.
Pe2-g3,h7-h5 (Een parade van e4, zoals ook zwarts vorige zet. Op de
sleutelzet e4 berust het gehele probleem der stelling. Het is interes-
sant te zien, hoe de beide tegenstanders deze opgave opvatten. De tekst-
zet verzwakt zwarts koningsstelling en men zou verwachten, dat nu wit
toch in het voordeel komt.) 20.Pg3-e2,Pc6-d8! (Een voortreffelijke zet
waarvan de bedoeling spoedig duidelijk wordt) 21.Ta1-a2 (Dreigt ver-
overing van pion b5 door 22.ab5: 23.La4 enz.) 21. ....,Lc8-d7 22.a4xb5,
a6xb5 23.Tb1-a1 (Dreigt 24.Ta6 en 25.f6:! enz.) 23. ....,Ld7-c8 24.Ta2-
b2,Lc8-d7 (Een invitatie tot herhaling van zetten, die echter door wit
niet geaccepteerd wordt.) 25.Df2-h4,Pd8-e6! (Uitstekend! Wit mag thans
niet 26.Pg3? spelen wegens 26. ....,g5! met dameswinst, maar ook 26.e4
zou foutief zijn, omdat deze pion na 26. ....,de4: 27.fe4:,Pf8 28.Pg3
(28.e5,Te5!) 28. ....,Pg6 29.Dg5,h4 verloren gaat.) 26.Kg1-h1 (Om nu e4
te spelen.) 26. ....,Pe6-f8 27.Pe2-g3 (Dreigt zowel Ph5 als ook e4 en is
in zoverre strategisch beslissend. Echter was de stelling ondanks alle
voorbereidingen toch nog niet rijp, zoals uit het taktische geniale ant-
woord blijkt. Wit had eerst nog 27.Te1 moeten spelen.) 27. ....,Te7xe3!
(Een fraai kwaliteitsoffer, waarmede zwart een sterke tegenaanval ver-
krijgt en na tal van uiterst spannende complicaties beslissend voordeel
behaalt.) 28.Ld2xe3,Te8xe3 29.Pg3xh5 (Wit mag pion c3 niet verdedigen, b.v.
29.Ta3,Te1 30.Kh2,Dd6 31.Tba2,De7! en wit heeft geen voldoende verdediging
tegen de dreiging 32. ....,Pg4!, want op 33.Ph5 volgt 33. ....,Ph5: 34.Dh5:
,Dd6 enz. en op 33.Df4 beslist 33. ....,h4! 34.Pf5,Lf5: 35.Lf5: (35.Df5:,
De3) 35. ....,Ph5 35.Db8,Dg5 enz.) 29. ....,Pf6xh5 30.Dh4xh5,Ld7-c6! 31.Dh5-
g5 (Niet 31.Ta3? wegens 31. ....,Te1 en Dc7 enz. De tekstzet beoogt een in-
directe dekking van pion c3.) 31. ....,Te3xc3! (Opnieuw schitterend gespeeld!
Zwart offert een tweede kwaliteit, maar verkrijgt daardoor twee verbonden
vrijpionnen, die onweerstaanbaar naar voren stormen.) 32.Dg5-d2,Tc3xc2
(De pointe; 32. ....,b4? zou falen op 33.Dc3;) 33.Tb2xc2,Pf8-e6! 34.Ta1-d1,
b5-b4 (Dreigt La4 enz.) 35.Tc2-b2,b4-b3 (Natuurlijk niet 35. ....,c3? we-
gens 36.Dc3: enz.) 36.Dd2-c3,Pe2-c7! 37.Tb2-e2,Db6-a7 38.Dc3-b4,Pc7-b5 39.
Te2-e7,Da7-a3 40.Db4-e1,c4-c3 41.Te7-e8 (De enige kans.) 41. ....,Lc6xe8
42.De1xe8,Kg8-h7 43.De8xf7 (Op 43.Db5 wint 43. ....,c2 enz.) 43. ....,Da3-a8!
44.Td1-e1,Pb5-d6! (Er dreigde Dh5 en 46.Te8 enz.) 45.Df7-c7,c3-c2! 46.Dc7x
d6 (Wit heeft geen keuze meer; er dreigde o.m. 46. ....,Dc8 enz.) 46. ....,
b3-b2 47.Dd6-f4,Da8-c6! (Niet 47. ....,c1D wegens 48.Tc1: en niet 47. ....,
b2-b1D wegens 48.Df5 gevolgd door 49.Tb1: Na de tegenzet is de promotie
der zwarte pionnen niet meer te verhinderen, daar op 48.Df5 Dg6 en op 48.
Dh4 , Dh6 volgt.) Wit geeft op.

TWEEMAAL BIEFSTUK

104

Ober (tot klant): En, hoe vond u de biefstuk meneer?

Klant: Achter een aardappel, ober.

Ober (tot klant): Dat is biefstuk de la maison, meneer.

Klant: Dan heb ik zeker net een stuk van de deur te pakken.

MET DE PIJP IN DE HAND

117

aan de muur van mijn werkkamer
heb ik het programma van poëzie in carré hangen
met de 25 foto's erop

vanochtend stond ik er weer even voor

en ik zei:

dag bert

dag gerard

dag hans

dag koos

dag louis

dag adriaan

dag gerrit

dag jan

dag gust

dag henk

dag remco

dag simon

in een middelgroot stadje

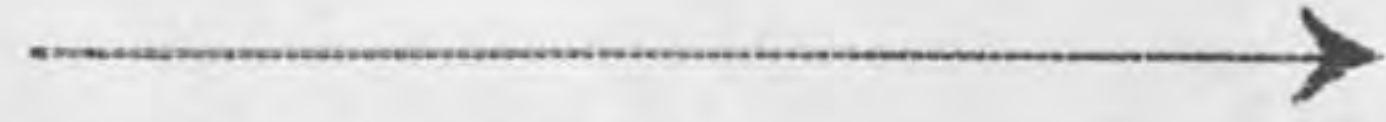
moet men zich soms zo vermaken

HET ENGELS VAN NU

130

Het is een vreemde samenloop van omstandigheden die het Engels - taal van een bezijden Europa gelegen eiland - tot de meest gangbare wereldtaal van het ogenblik gemaakt heeft. Voor zover onze huidige kennis van de geschiedenis reikt, waren de oudste bewoners van de Britse eilanden Kelten, en spraken zij een taal, die verwant was aan het tegenwoordige Welsh, Iers en Bretons. In de zesde eeuw drongen de Angelen, Saksen en Jutten vanuit het tegenwoordige Sleeswijk Oost-Engeland binnen. Hun taal werd de basis voor het Engels. Invasies van Noormannen en hun tijde-

lijke heerschappij versterkten het Germaanse element en brachten een versnelde taalontwikkeling teweeg. In 1066 drong vanuit Noord-Frankrijk Willem de Veroveraar Engeland binnen, en voor de komende tijd is het Frans de taal van beschaving en bestuur. De Engelse woordenschat en de spelling zijn door de hegemonie van het Frans sterk beïnvloed. Het Germaanse karakter van de taal werd echter niet aangetaast. Als in de veertiende eeuw Chaucer en in de zestiende eeuw Shakespeare het Engels gebruiken, zijn de taalrevoluties achter de rug: het Engels, rijk aan woorden, arm aan buigingsvormen is gereed om als wereldtaal op te treden. De voorwaarden hiervoor worden geschapen door de vestiging van Engelse koloniën in de Nieuwe Wereld, en door de groei van het Britse imperium in de achttiende en negentiende eeuw. De stormachtige ontwikkeling van de Verenigde Staten verovert een werelddeel voor het Engels; een strafkolonie in Australië, een diamantrush in Zuid-Afrika doen hetzelfde voor die gebieden. De wereldhandel en wereldmacht van Engeland en Amerika werven vandaag nog steeds nieuwe gebieden voor de taal van het eiland tussen Noordzee en Atlantische oceaan.

(tekst op Prisma woordenboek Nederland-Engels)

VIJF HONDEN

132

Vijf honden die op dezelfde manier voorbij een huis lopen

Een hond loopt op een sukkeltrafje langs een vrij groot huis zonder, op het eerste gezicht, veel interesse voor iets

Een hond loopt op een sukkeltrafje langs een vrij groot huis zonder, op het eerste gezicht, veel interesse voor iets

Een hond loopt op een sukkeltrafje langs een vrij groot huis zonder, op het eerste gezicht, veel interesse voor iets

Een hond loopt op een sukkeltrafje langs een vrij groot huis zonder, op het eerste gezicht, veel interesse voor iets

Een hond loopt op een sukkeltrafje langs een vrij groot huis zonder, op het eerste gezicht, veel interesse voor iets

AUTO'S MET ANTENNES

138

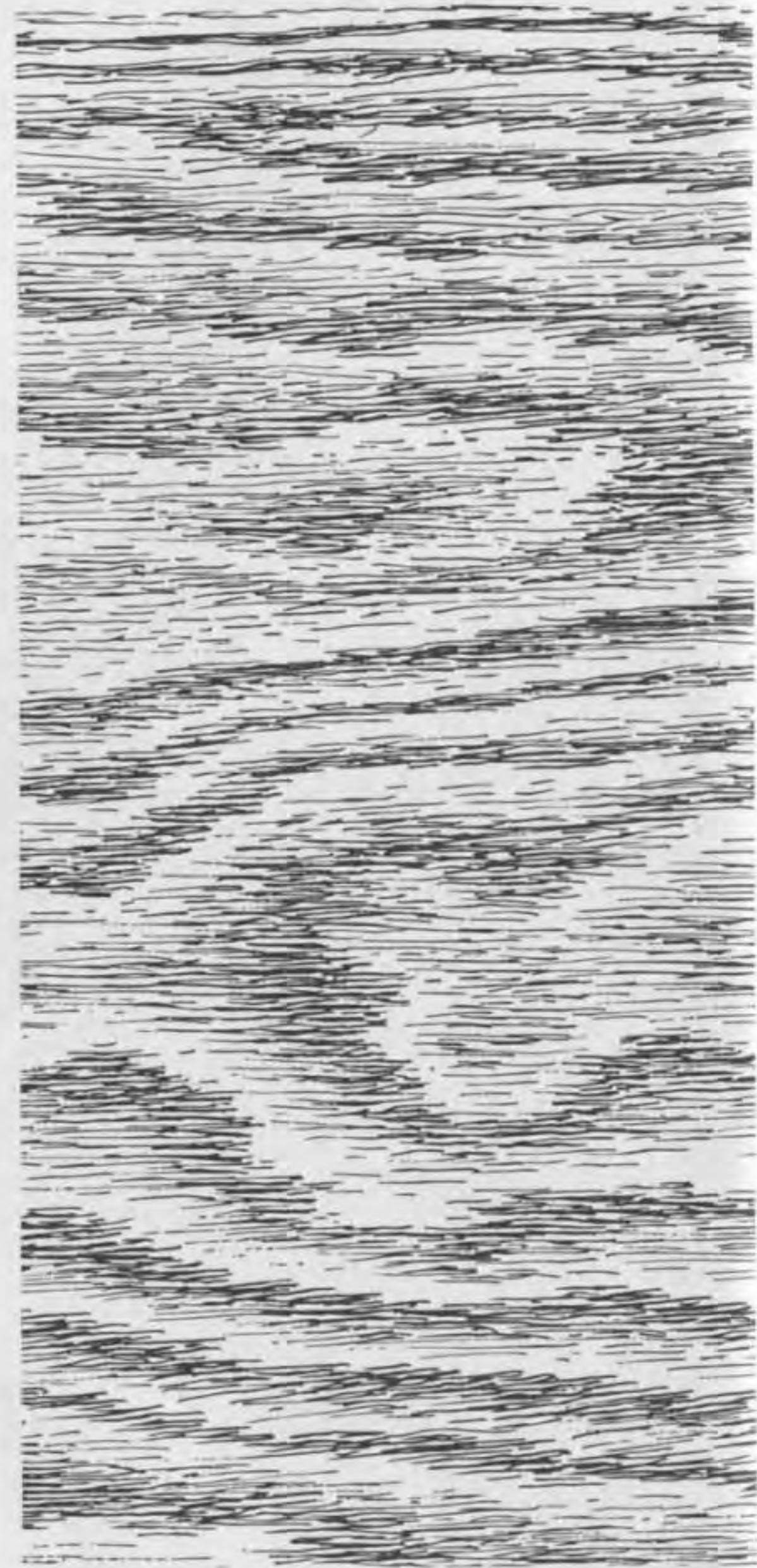
Voor dit spel is alleen vereist: teminste één raam dat uitzielt op een straat of weg waar met enige frequentie auto's passeren. Het kan worden gespeeld door één of meerdere personen, ten hoogste zoveel als gelijktijdig op straat kunnen kijken. In feite - en dit is het aardige van het spel - zijn de spelers enkele degenen die de score verzorgen, de eigenlijke spelers zijn de auto's, die worden verdeeld in twee elkaar bekampende groepen: auto's met antennes, en auto's zonder antennes.

Telkens als een auto met antenne passeert, geldt dit als een punt voor de auto's met de antennes; telkens als een auto zonder antenne passeert, geldt dit als een punt voor de auto's zonder antennes.

Vrachtwagens en taxi's doen niet mee, behalve wanneer ze een antenne hebben, dan gelden ze als 'auto met antenne'. Heeft een auto meer dan één antenne, dan wordt het aantal punten aan de score toegevoegd gelijk aan het aantal zichtbare antennes.

De score wordt gevoerd volgens het systeem gebruikt bij tenniswedstrijden; men speelt 'best of three' of 'best of five'; hierover dient van tevoren een afspraak te worden gemaakt.

Mits met de nodige ernst en accuratesse gespeeld, is 'auto's met antennes' - zoals de praktijk uitgewezen heeft - een boeiend tijdverdrijf voor jong en oud.

OPENBAAR KUNSTBEZIT

140

overal op de zacht-crème plafonds
in de nederlandse treinen
ziet men merkwaardige streepschilderingen
in zwart en bruin, soms vermengd
met groen of zelfs roze, daar aangebracht
bij het neerzetten in en weer wegpakken uit
de bagagenetten van koffers en tassen

wat zou men een boeiende expositie
kunnen maken van die plafondpanelen:
volstrekt anonieme kunst,
geheel bij toeval tot stand gekomen

ik vrees echter dat de n.s.
niet zo veel voor het plan zal voelen

BOODSCHAP

143

van de week liep ik even bij de groenteman binnen
om in telefonische opdracht van wiebe
een pot jam te halen: kersen
(maar die was er niet, wel aardbeien)
terwijl ik betaalde zei de groenteman:
'ja, dat deksel past niet
op een sandwich-spread potje.'

zo ziet men: langzaam maar zeker
komt de poëzie toch waar ze zijn moet

VOORPUBLIKATIE VAN 10 VELLEN UIT
"160 VEL SCHRIJFPAPIER" VAN C.BUDDINGH' & K.SCHIPPERS
UIT TE GEVEN BIJ QUERIDO, AMSTERDAM

„Dat hebben we nou steeds als het zingen begint“.

(Propria Cures, 1963)

Eén van de beste Nederlandse politieke cartoonisten uit de tijd dat Algerije, Angola, Cuba en Nieuw Guinea het nieuws beheersten was ongetwijfeld Bikkelacht medewerker AB TULP. Uit zijn vroegere werk maakten wij voor u een kleine selectie.

De NATO tot zijn secretaris-generaal: "Kijk eens aan, Mijnheer Stikker, twee leden hebben hun contributie al betaald".

(Socialistisch Perspectief)

iCuba si, Yankee no!

..... een gifhand minder .....

reviewing AB TULP

(‘Politeia, 1960)

Het opinieblad bij uitstek, dat meningen en feiten verstrekt zonder een blad voor de mond te nemen. Het wekt weerstanden op bij mensen die het er niet mee eens zijn. Dat mag van Vrij Nederland, zij geeft iedereen de kans zich een eigen mening te vormen over politiek, kunst, actuele problemen en andere zaken. Neem een proefabonnement om te ontdekken dat ook u wat ziet in Vrij Nederland.

ZIJ
ZIET WAT
IN
VRIJ
NEDERLAND

BON.

Proefabonnement 10 weken voor f 3,50 *

Naam _____

Straat _____

Plaats _____

Betaal per _____

event. Giro nr. _____ Datum _____

Vrij Nederland, Raamgracht 4, Amsterdam

Vrij Nederland - Raamgracht 4 - Amsterdam - telefoon 020-240786 - giro 135176

WINT HET!

Sandwich Corner

KROMME ELLEBOOG-
(achter p&c) STEEG 1
tel. 64431 a'dam

SMAKELIJKER ETEN
EN NIET DUUR!

dagschotels en menu